

**A minimálbér és a garantált bérminimum emelésére
adott vállalati válaszok**

Egy vállalati felmérés tapasztalatai

Budapest, 2018. július

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet olyan nonprofit kutatóműhely, amely elsősorban alkalmazott közgazdasági kutatásokat folytat. Célja, hogy elméletileg és empirikusan megalapozott ismereteket és elemzéseket nyújtson a magyar gazdaság és a magyar vállalkozások helyzetét és kilátásait befolyásoló gazdasági és társadalmi folyamatokról.

MKIK GVI Institute for Economic and Enterprise Research
Hungarian Chamber of Commerce and Industry

Az elemzést készítette:

Horváth Ágoston, elemző, MKIK GVI
agoston.horvath@gvi.hu

Kutatásvezető:

Makó Ágnes, ügyvezető, MKIK GVI
e-mail: agnes.mako@gvi.hu

MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet
Budapest

A kézirat lezárva: 2018. július 24.

Cím: MKIK GVI
1054 Budapest, Szabadság tér 7.
Tel: 235-05-84
e-mail: gvi@gvi.hu
Internet: <http://www.gvi.hu>

Összefoglaló

Rövid elemzésünkben azt vizsgáljuk, hogy a hazai vállalkozások milyen lépéseket tettek, illetve terveznek tenni 2018-ban a minimálbér, illetve a szakképzetteknek járó garantált bérminimum 2018. januári emelésével összefüggésben. Az elemzés során nyolc lépés megtételét, illetve 2018-as esedékességét vizsgáljuk: (1) a bérfezültségek elkerülése érdekében a minimálbér felett keresők bérét is emelik; (2) a tervezett létszámfelvétel elmarad; (3) elbocsátásokat hajtanak végre; (4) elhalasztják a tervezett beruházásokat; (5) módosítják a béremelésben érintett dolgozók munkakörét, feladatait; (6) részmunkaidős foglalkoztatássá alakítják az érintett dolgozók foglalkoztatását; (7) csökkentik az érintett dolgozók béren kívüli juttatásait; (8) csökkentik a mozgóbéreket (jutalmak, célprémiumok).

Az elemzéshez az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (MKIK GVI) vállalati konjunktúravizsgálatának 2018. áprilisi hullámát használtuk fel, amelynek során több, mint 3200 vállalkozás vezetője válaszolt a kutatás kérdőívére.

Az eredmények szerint a leginkább jellemző reakció a béremelésre **a minimum felett keresők béreinek emelése a bérfezültségek elkerülése érdekében**, valamint **a tervezett létszámfelvétel elhalasztása** (32–32%), illetve **a tervezett beruházások elhalasztása** (24%). A béremelés hatására összességében tehát a cégek több, mint harmada (37%) módosítja üzleti stratégiáját: elnapolja a korábban tervezett létszámfelvételt vagy beruházást. A cégek 13%-a a mozgóbérek (pl. jutalmak) csökkentése mellett döntött. Nagyjából minden tizedik vállalkozás módosítja a béremelésben érintett dolgozók munkakörét, feladatait, csökkenti egyéb juttatásait, vagy részmunkaidős foglalkoztatásba helyezi át őket. A legkevésbé jellemző reakció az elbocsátások végrehajtása: ezt mindössze a cégek 3%-a jelölte meg.

Azon vállalkozások aránya, amelyeknél a minimálbér, illetve a garantált bérminimum emelése nyomán sor került / sor fog kerülni a felsorolt lépésekre 2018-ban, százalék

A vállalati háttérjellemzők vizsgálata azt mutatja, hogy a fenti reakciók leginkább az 50 fő alatti **mikro- és kisvállalkozások, valamint a kereskedelem területén tevékenykedő cégek körében gyakoriak, míg a döntően exportáló cégek körében kevésbé fordulnak elő.** Tulajdonszerkezet szerint statisztikai értelemben nincs különbség a tisztán hazai, illetve a részben/döntően külföldi tulajdonban lévő cégek minimálbéremelésre adott reakciói között.

A minimálbér és a garantált bérminimum emelésére adott vállalati válaszok

Az adatokról

Az elemzés az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (MKIK GVI) vállalati konjunktúravizsgálatának 2018. áprilisi hullámán alapul. Ez a felmérés Magyarországon a legnagyobb – legtöbb cégre kiterjedő – vállalati konjunktúravizsgálat. Az ideai adatfelvétel 3274 cég vezetőjének válaszain alapul. Elsősorban a vállalkozások üzleti helyzetéről, valamint rövid távú üzleti várakozásairól tájékoztat, emellett ebben a hullámban a minimálbér és a garantált bérminimum emelésének következményeiről is megkérdeztük a válaszadókat. A válaszoló vállalatok mintája reprezentatív a foglalkoztatottak száma és a gazdasági ágak szerint.

Rövid elemzésünkben nyolc olyan lépést vizsgálunk, amelyekre a minimálbér, illetve a szakképzetteknek járó garantált bérminimum 2018. januári emelése¹ után sor kerülhet egy magyar vállalkozásnál. Kérdésünk a következő volt:

A minimálbér 138.000 Ft-ra, illetve a szakképzettek garantált bérminimumának 180.500 Ft-ra való emelése nyomán sor került-e / sor fog-e kerülni a következő lépésekre az Önök cégénél 2018-ban:

- *a bérfeszültségek elkerülése érdekében a minimum felett keresők bérét is emelik*
- *a tervezett létszámfelvétel elmarad*
- *elbocsátásokat hajtanak végre*
- *a tervezett beruházások elhalasztása*
- *módosítják a béremelésben érintett dolgozók munkakörét, feladatait*
- *részmunkaidős foglalkoztatásba teszik az érintett dolgozókat*
- *az érintett dolgozók egyéb juttatásainak (pl. cafeteria) csökkentése*
- *mozgóbérek (pl. jutalmak) csökkentése*

A fenti lépések közül a legnagyobb arányban a minimum felett keresők bérének emelését (a bérfeszültségek elkerülése érdekében) említették a válaszadók: közel egyharmaduk (32%) tette meg e lépést vagy fogja megtenni még idén. Szintén a válaszadók 32%-a jelezte a tervezett létszámfelvétel elmaradását. A tervezett beruházások elhalasztását a megkérdezett vállalatok

¹ Lásd: 430/2016. (XII. 15.) Korm. rendelet a kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) és a garantált bérminimum megállapításáról. http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=199226.331625

közel negyede (24%) tervezi. A cégek 13%-a döntött a mozgóbérek (pl. jutalmak) csökkentése mellett. Nagyjából minden tizedik vállalkozás módosítja a béremelésben érintett dolgozók munkakörét, feladatait, csökkenti egyéb juttatásait, vagy részmunkaidős foglalkoztatásba helyezi át őket. A legkevésbé jellemző reakció az elbocsátások végrehajtása: ezt mindössze a cégek 3%-a jelölte meg.

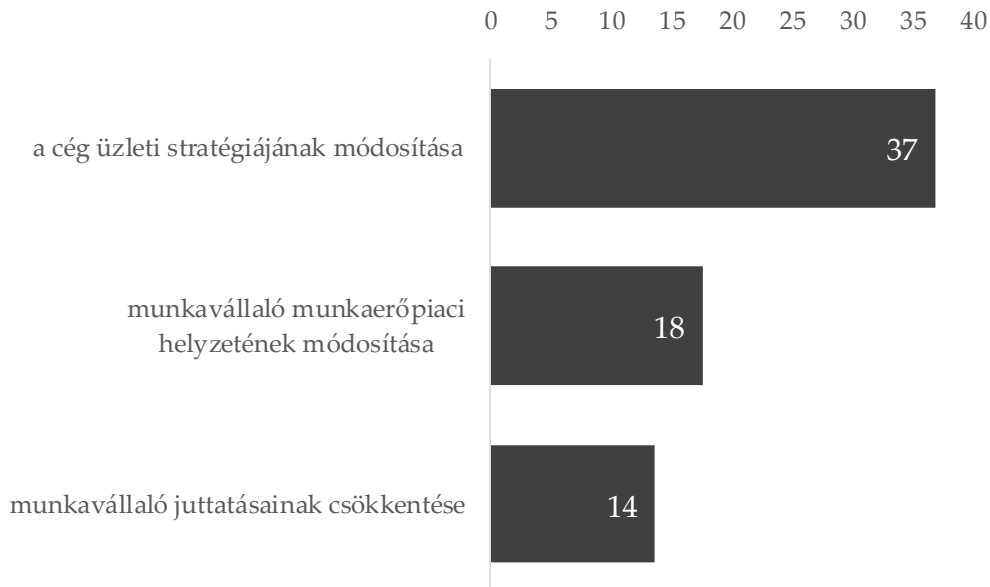
1. ábra: Azon vállalkozások aránya, amelyeknél a minimálbér, illetve a garantált bérminimum emelése nyomán sor került / sor fog kerülni a felsorolt lépésekre 2018-ban, százalék

Forrás: GVI 2018

Az eredmények szerint a béremelés nyomán a cégek több, mint harmada (37%) módosítja üzleti stratégiáját: ennek keretében elhalasztja a korábban tervezett beruházásait, illetve a tervezett létszámfelvételt. A vállalkozások 18%-a tervez foglalkoztatásra vonatkozó lépéseket: ezeknél a cégeknél már sor került, vagy sor fog kerülni elbocsátásokra, a munkakörök, feladatok módosítására, vagy arra, hogy részmunkaidős foglalkoztatássá alakítják át a béremelésben érintett dolgozók foglalkoztatását. Azon vállalkozások aránya, amelyek az érintett dolgozók béren kívüli juttatásainak vagy mozgóbérének csökkentését tervezik, 14%-os.

2. ábra: Azon vállalkozások aránya, amelyeknél a minimálbér, illetve a garantált bérminimum emelése nyomán sor került / sor fog kerülni a felsorolt lépésekre 2018-ban, százalék

Forrás: GVI 2018

A vizsgált nyolc lépés bevezetésében való érintettség szempontjából a vállalatméret növekedésével csökkenő tendencia tapasztalható: látható, hogy az 50 főnél kisebb méretű vállalkozások nagyobb mértékben, míg a nagyobb cégek kisebb mértékben hajtották végre, illetve tervezik végrehajtani a vizsgált intézkedéseket. Leginkább a mikrovállalkozások (10 fő alatt foglalkoztatók) érintettek a vizsgált reakciók bevezetésében. Esetükben 33% azok aránya, ahol a tervezett létszámfelvétel elmarad, míg a másik három létszámkategória esetében ez az arány 8% és 23% között alakul. A tervezett beruházások elhalasztását a mikrovállalkozások negyede említette, a másik három kategóriában ez az arány 0% és 20% között van.

Az 1. táblázatban azt is láthatjuk, hogy az 50 és 249 fő közötti, illetve a 250 fő feletti cégek esetében nagyon csekély (rendre 10% alatti) azok aránya, amelyeknél elbocsátásokat hajtanak végre, elhalasztják a tervezett beruházásokat, módosítják a béremelésben érintett dolgozók munkakörét, feladatait, részmunkaidős foglalkoztatásba helyezik át az érintett dolgozókat, vagy csökkentik az érintett dolgozók egyéb juttatásait, illetve mozgóbérét.

Viszont a minimum felett keresők bérének emelését a 10–49 fő közötti (65%), az 50–249 fő közötti (58%) és a 250 fő feletti (60%) vállalkozások vezették be vagy tervezik végrehajtani nagyobb arányban; ennek mértéke a mikrovállalkozások esetében csupán 29%-os. Emellett elbocsátások végrehajtását, valamint a béremelésben érintett dolgozók munkakörének, feladatainak módosítását sem a mikrovállalkozások tervezik legnagyobb mértékben, hanem a 10–49 fős cégek (5%-os, illetve 16%-os arányban).

1. táblázat: Azon vállalkozások aránya, amelyeknél a minimálbér, illetve a garantált bérminimum emelése nyomán sor került / sor fog kerülni a felsorolt lépésekre 2018-ban, létszámkategória szerint, százalék

	x-9 fő	10-49 fő	50-249 fő	250-x fő
a bérfeszültségek elkerülése érdekében a minimum felett keresők bérét is emelik	29	65	58	60
a tervezett létszámfelvétel elmarad	33	23	8	20
elbocsátásokat hajtanak végre	3	5	4	0
a tervezett beruházások elhalasztása	25	20	8	0
módosítják a béremelésben érintett dolgozók munkakörét, feladatait	11	16	8	0
részmunkaidős foglalkoztatásba teszik az érintett dolgozókat	10	7	0	0
az érintett dolgozók egyéb juttatásainak csökkentése	11	10	4	0
mozgóbérek csökkentése	13	13	4	0

Forrás: GVI 2018

A gazdasági ágazatok szerinti bontás azt mutatja, hogy a béremelés hatására leginkább a kereskedelem területén tevékenykedő vállalkozások tervezik a vizsgált lépések végrehajtását. A legnagyobb arányban a kereskedelemmel foglalkozó cégeknél marad el a tervezett létszámfelvétel és a beruházások, ezeknél módosítják leginkább az érintett dolgozók munkakörét, feladatait, helyezik át részmunkaidős foglalkoztatásba az érintetteket, vagy csökkentik egyéb juttatásaikat, mozgóbérüket.

Viszont a minimum felett keresők béreinek emelését legnagyobb arányban az építőipari vállalkozások (46%) lépték meg vagy tervezik megtenni, tőlük kis mértékben maradnak el az ipari (44%) vállalkozások, a kereskedelemmel foglalkozó vállalkozások esetében 34% ez az arány, a gazdasági szolgáltatások esetében pedig 26%.

Az elbocsátások végrehajtását sem a kereskedelemmel foglalkozó cégek lépték meg vagy tervezik a legnagyobb arányban, hanem az ipari (5%) vállalkozások, bár ez esetben az ágazatok közötti különbség statisztikai értelemben (95%-os megbízhatósági szinten) nem szignifikáns.

2. táblázat: Azon vállalkozások aránya, amelyeknél a minimálbér, illetve a garantált bérminimum emelése nyomán sor került / sor fog kerülni a felsorolt lépésekre 2018-ban, gazdasági ág szerint, százalék

	Ipar	Építőipar	Kereskedelem	Gazdasági szolg.
a bérfeszültségek elkerülése érdekében a minimum felett keresők bérét is emelik	44	46	34	26
a tervezett létszámfelvétel elmarad	25	22	43	30
elbocsátásokat hajtanak végre	5	3	3	3
a tervezett beruházások elhalasztása	24	19	33	22
módosítják a béremelésben érintett dolgozók munkakörét, feladatait	11	11	12	11
részmunkaidős foglalkoztatásba teszik az érintett dolgozókat	2	5	16	8
az érintett dolgozók egyéb juttatásainak csökkentése	10	9	14	9
mozgóbérek csökkentése	14	13	16	11

Forrás: GVI 2018

A vállalatok tulajdonszerkezet szerinti vizsgálata azt mutatja, hogy statisztikai értelemben (95%-os megbízhatósági szinten) a tisztán hazai, illetve a részben/döntően külföldi tulajdonú vállalatok nem különböznek a vizsgált intézkedések tekintetében, vagyis a minimálbéremelésre adott reakcióik érdemben nem térnek el. A tisztán hazai tulajdonú cégek azonban a vizsgált szempontok mentén jellemzően magasabb százalékos arányt mutatnak.

3. táblázat: Azon vállalkozások aránya, amelyeknél a minimálbér, illetve a garantált bérminimum emelése nyomán sor került / sor fog kerülni a felsorolt lépésekre 2018-ban, tulajdonosi szerkezet szerint, százalék

	Tisztán hazai tul.	Részben/döntően külföldi tul.
a bérfeszültségek elkerülése érdekében a minimum felett keresők bérét is emelik	32	31
a tervezett létszámfelvétel elmarad	32	25
elbocsátásokat hajtanak végre	3	4
a tervezett beruházások elhalasztása	25	15
módosítják a béremelésben érintett dolgozók munkakörét, feladatait	11	9
részmunkaidős foglalkoztatásba teszik az érintett dolgozókat	9	15
az érintett dolgozók egyéb juttatásainak csökkentése	11	10
mozgóbérek csökkentése	13	13

Forrás: GVI 2018

Az exporttevékenység szerinti bontás mentén kirajzolódik, hogy a minimálbéremelés legkevésbé a döntően exportáló cégeket érinti. A nem exportáló, valamint a részben exportáló cégeknek egyaránt nagyobb arányban kell, illetve kellett lépéseket tenni a béremelés következményeként. Statisztikai értelemben (95%-os megbízhatósági szinten) a vizsgált intézkedések közül azonban csak a minimum felett keresők béreinek emelése, a tervezett létszámfelvétel, valamint a beruházások elhalasztása, illetve az érintett dolgozók béren kívüli egyéb juttatásainak csökkentése esetében tapasztalható szignifikáns különbség a vállalatok exporttevékenysége szerint.

4. táblázat: Azon vállalkozások aránya, amelyeknél a minimálbér, illetve a garantált bérminimum emelése nyomán sor került / sor fog kerülni a felsorolt lépésekre 2018-ban, exporttevékenység szerint, százalék

	Nem exportáló	Részben exportáló	Döntően exportáló
a bérfeszültségek elkerülése érdekében a minimum felett keresők bérét is emelik	31	42	25
a tervezett létszámfelvétel elmarad	32	33	17
elbocsátásokat hajtanak végre	3	4	5
a tervezett beruházások elhalasztása	25	22	11
módosítják a béremelésben érintett dolgozók munkakörét, feladatait	10	12	8
részmunkaidős foglalkoztatásba teszik az érintett dolgozókat	10	8	4
az érintett dolgozók egyéb juttatásainak csökkentése	11	7	4
mozgóbérek csökkentése	13	15	4

Forrás: GVI 2018